

1. daļas vērtēšanas kritēriji

1. Piemēros ievērota skolēna rakstība.

2. Krāsu nozīme: **izcelts teksts liecina par atslēgvārdiem**, **teksts zaļā krāsā – pareiza atbilde**, **teksts sarkanā krāsā – nevēlamas atbildes**.

1. uzdevums (3 punkti).

Eseja ir neliels mākslinieciski kritisks sacerējums, kura struktūra pakļauta īpašiem likumiem – estētisks noskaņojums, **emocionāls piesātinājums, asociatīva domāšana**, tieksme uz domu šifriem, simboliem, tēlainiem formulējumiem; eseja tiek uzskatīta par **prozas un poēzijas sintēzi**. (letonika.lv) **Izvēlies vienu no izceltajām pazīmēm un raksturo vienā saliktā teikumā, kā tā atklājas A. Rutkēvičas esejā!**

1.1. Saturs (0-1).

Visbiežāk skolēni izvēlas pazīmes, kā *emocionāls piesātinājums, asociatīva domāšana*. **Ja uzrakstītas 2 pazīmes, tad saturu vērtē, ja abas pazīmes tiek raksturotas. Ja raksturota tikai 1 pazīme no divām, tad saturu nevērtē.**

Piemēram,

A.Rutkēvičas esejā emocionālais piesātinājums atklājas, autorei pieminot savas un apkārtējo izjūtas, noskaņu un vidi.

Tekstā autore sevi asociē ar sēklu uzartā zemē.

Autore pamato savu mīlestību pret maji ar vairākiem siltiem piemēriem no dzīves.

A.Rutkēviča emocionālu piesātinājumu gūst visdažādākajos svētkos, kuri atgādina par bērnību, ģimeni un latviešu rakstniekiem.

Tekstā asociatīvā domāšana atklājas, kad autore vecmāmiņu pielīdzina kalendāram, galdautus – ābeļziediem.

Neieskaita saturu, piemēram,

A.Rutkēvičas esejā asociatīvā domāšana atklājas ar viņu pārdomām, jo pilnīgi skaidri un saprotami visu izstāsta.

Lasot šo eseju, galvā parādas asociācijas, kuras palīdz labāk iejusties teksta.

A.Rutkēviča ispauža savas domas ar emocionālu nokrasu.

Šī eseja ir ļoti emocionāli piesātināta, jo tiek izmantoti daudzi mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, piemēram, metaforas, kā arī autora emocionāli raksturo savu pieredzi. (Jāmin kāds metaforas piemērs.)

Ja pazīme nav minēta, skatīt pamatojumu.

1.2. Salikts teikums (0-1).

Ja uzrakstīti 2 teikumi, novērtēt, vai abi ir salikti. Ja viens no tiem nav salikts, 0 punktu.

1.3. Pareizrakstība (0-1). Pareizrakstību vērtē tikai raksturojumā!

Piemērs, ja teikumā citēts teksts. *Runājot par emocionālo piesātinājumu „Lēmums ir vertikāls”, to vislabāk paskaidro salīdzinājums: „Laiks ir sirds,” (-)jo tas ir subjektīvs emocijas izteiksmes līdzeklis, kurš katram cilvēkam var būt uztverts ar savu emocijas spektru. (Skatīt Blinkena, A. 2016. Latviešu interpunkcija. R.: Zvaigzne ABC, 317.-318.lpp.)*

2. uzdevums (6 punkti).

Raksturo esejas autores **attieksmi** pret

2.1. valsts svētkiem saliktā sakārtotā teikumā;

2.2. dzeju saliktā pakārtotā teikumā!

2.1.1. Saturs (0-1).

Piemēram,

Svētki ir notikums ar savu atmosfēru un palīdz cilvēkam novērtēt savu iespēju dzīvot.

Viņai patīk valsts svētki, un viņas ģimenei ir savas tradīcijas svētku svinēšanā.

2.1.2. Salikts sakārtots teikums (0-1).**2.1.3. Pareizrakstība (0-1).****2.2.1. Saturs (0-1).**

Piemēram,

Dzejas lasīšana ir pielīdzināma svētkiem, jo tā dod cilvēkam līdzīgu pacilātības un garīguma sajūtu.

Autorei dzeja ir ļoti tuva, tāpēc ka viņa jūtas piepildīta un saviļņota, kad lasa, domā par to, veidojot ļoti personīgu nostāju.

2.2.2. Salikts pakārtots teikums (0-1).**2.2.3. Pareizrakstība (0-1).**

3. uzdevums (6 punkti).

Laiks literārā darbā var izpausties dažādos veidos.

Hronoloģiskais (vēsturiskais) – notikums aiz notikuma virzībā no pagātnes caur tagadni uz nākotni.

Mītiskais (cikliskais, mūžīgais) – pakļauts dabas ritumam, gadalaiku maiņai, saistīts ar atkārtojumu.

Psiholoģiskais (subjektīvais) – saistīts ar cilvēka individuālo laika izjūtu, kas neatbilst objektīvam laikam.

Raksturo vienā teikumā, kā tekstā atklāts laiks!

3.1.1. Teikuma saturs (0-1). Hronoloģiskais laiks atklāts, minot laiku kopš neatkarības atjaunošanas un 4. maija svētkus. Tekstā laiks atklāts ar konkrētiem skaitļiem un jēdzieniem, piemēram, maijs, gads, 7 gadi, 29 gadi.

3.1.2. Pareizrakstība (0-1).

3.2.1. Teikuma saturs (0-1). Tiek minēts pavasaris, tā pāreja uz vasaru, ar frāzi „Maijs ir svētki” gan teksta sākumā, gan noslēgumā. Mītiskais laiks atklāts kā dabas mošanās, koku ziedēšana maijā un sēšanas laiks.

Piemēram,

Mītisko laiku autore attiecina uz savu vecmāmiņu, izmantojot citātu: „ Vecmāmiņa [...]pati ir kalendārs.”

3.2.2. Pareizrakstība (0-1)

3.3.1. Teikuma saturs (0-1). Tiek minētas izjūtas par brīvību, dzeju, vecmāmiņas palāvība uz savu iekšējo laiku par sēju, radnieku apzinīgā ierašanās uz svētkiem.

Piemēram,

Psiholoģiskais laiks atklāts kā kopā pavadītais laiks svētkos un laiks, kas pavadīts lasot dzeju.

Psiholoģisko laiku autore saista ar dažādām personiskām vērtībām un izaugsmēm, piemēram, nobriešanu, gaidīšanu, mācīšanu, izaugsmi.

3.3.2. Pareizrakstība (0-1). Ja vairāki teikumi, pareizrakstību vērtē visos teikumos.

4. uzdevums (3 punkti).

Daiļliteratūrā tiek izmantoti dažādi valodas līdzekļi, kas tekstam piešķir tēlainību.

4.1.–4.2. Izskaidro vienā teikumā katru izcelto teksta daļu!

Vecmāmiņa sen vairs neskatās sējas kalendārā, viņa **pati ir kalendārs**. Viņa ir visi gadalaiki uzreiz. Viņa man ir iemācījusi, ka gleznot ziedus ar salnu nevajag. Ka vienmēr vajag pagaidīt. Pagaidīt sevi uzarta lauka vidū. Nav nekā skaistāka par cilvēku, kurš tikko ir strādājis dārzā, kamēr viņa rokas smaržo pēc zemes. Kopš bērnības atceros, ka mūsu ģimenē neviens svētkos laiku netērēja ģērbjoties, zemnieka rota ir viņa paša rokas, baltie krekli un linu galdauti vienmēr stāvēja tiem paredzētā, nemainīgā vietā. Galdus vecmāmiņa uzklāja tik reibinoši baltus kā ābeļziedi ābeles. **Svētkos katrs bija pats sev pulkstenis**, un nevienam nebija jāatgādina sanākt kopā, apsēsties pie viena galda, saskatīties un saprast, ka nav nekā skaistāka kā svētki būt dzīvam.

4.1. Teikuma saturs (0-1).

Piemēram,

Vecmāmiņa ir izmantota kā laika ritējuma simbols, norādot viņas lielo dzīves pieredzi un tās atklāsmi sievietes ikdienā.

Salīdzinot vecmāmiņu ar kalendāru, autors tai piešķir raksturu un pieredzi, kuru var iegūt tikai ar laiku, attēlojot vecmāmiņu kā gudru un mierīgu cilvēku.

Viņai nevajag kalendārs, jo pašai ir lieliska pieredze.

Vecmāmiņai ir gara pieredze un daudz zināšanu, tāpēc viņai nav vajadzīgi citi informācijas avoti.

4.2. Teikuma saturs (0-1).

Piemēram,

Nevienam nebija jāatgādina par svētkiem, katrs sekoja laikam pats.

Šī metafora skaidro, ka cilvēkiem nevajag pieprasīt atnākt uz svētkiem, jo visi ģimenes locekļi vēlēš pavadīt laiku kopā.

Katrs ir pats atbildīgs par to, lai neaizmirstu par svētkiem.

Cilvēkiem nevajadzēja atgādināt par svētkiem, jo svētki ir tuvu pie sirds un katrs gaidīja tos un domāja par tiem.

4.3. Pareizrakstība visā uzdevumā (0-1).

5. uzdevums (2 punkti).

Daiļliteratūrā tiek izmantoti frazeoloģismi, jo tie padara valodu daudznozīmīgu un interesantu.

5.1. Atrodi piedāvātajā fragmentā frazeoloģismu un izraksti to!

5.2. Izskaidro izrakstītā frazeoloģisma nozīmi!

5.1. Frazeoloģisms (0-1).

pieņemsies spēkā (ieskaitīt arī *pieņemties spēkā*)

5.2. Nozīmes skaidrojums (0-1).

Piemēram,

Siltuma un gaismas kļūs vairāk. Kļūst spēcīgāks. Kļūst labāks. Viss sāks uzlaboties.

6. uzdevums (2 punkti).

Daiļliteratūrā tiek izmantoti vārdu atkārtojumi.

Izlasi piedāvāto teksta piemēru un iesaki kontekstā iederīgu sinonīmu izceltajam vārdam „nošvīkst”!

Gar logu **nošvīkst**^{6.1} putns un pazūd kā baltā pienā izmērcēta koka ziedos, tu kādu brīdi seko putnam vai putna pazušanai, kaut kas tevī **nošvīkst**^{6.2}, Imants Ziedonis, tu nodomā.

6.1. **nošvīkst**

nolido, noskan, pazib u.c.

6.2. **nošvīkst**

parādās, ierunājas, ieskanas, rezonē, patraucē, pievērš uzmanību u.c. Saistīt ar poz. emocionālo nokrāsu.

Nošvīkstēt

1. Īsu brīdi, vienu reizi švīkstēt.
2. Švīkstot virzīties un pabeigt virzīties gar (ko), pār (ko).
3. apvidvārds Nočaukstēt. (tezaurs.lv)

Švīkstēt

1. Radīt samērā klusu, asu, augstu troksni (piemēram, par ko tādu, kas virzās strauji, cieši pa kā virsmu, arī pa gaisu, vai ko cieši skar kustīgs priekšmets, gaisa plūsma u. tml.); atskanēt šādam troksnim.
2. apvidvārds Čukstēt, kaut ko slepus runāt. (tezaurs.lv)

No sinonīmu vārdnīcas

nošvīkstēt *darb.v.*

1. nodžinkstēt; nospindzēt; nosvilpt
2. nožvīkstēt

© Tilde, 2009

Neieskaita, piemēram,

6.2. pazuda, kaitē

Neieskaita, ja skaidro vārda nozīmi, ir aprakstošas frāzes, piemēram, **ātri palido garām, to grūti izsekot. Rodas sajūta, ka Imants Ziedonis iemiesojas tevī vai pazib gar acīm.**

6.1. Sinonīms (0-1).

6.2. Sinonīms (0-1).

7. uzdevums (6 punkti).

Daiļliteratūrā autori savas domas izteikšanai, teksta iedarbīgumam uz lasītāju izmanto dažādu vārdšķiru vārdus.

7.1.–7.2. Izraksti no dotā fragmenta dažādu vārdšķiru vārdus pamatformā, kuros ir sakne „brīv-”! Nosaki to vārdšķiru!**7.3. Pamato autores mērķi šīs saknes vārdu lietojumam tekstā!**

Bieži svētkos, īpaši mūsu valsts svētkos, mēs klājam galdu pagātnei, mēs to neklājam tagadnei. Arvien biežāk pie tāda galda apsēsties vairs nevar, nav nevienas brīvas vietas, kaut gan vienīgais brīvības mirklis ir tagadne.

	Vārds pamatformā	Vārdšķira
7.1. brīv-	<i>Brīva/ brīva/ Brīvs/ brīvs</i>	īpašības vārds/ īp. v.
7.2. brīv-	<i>Brīvība/ brīvība</i>	Lietvārds/ lietvārds
7.3. Pamatojums	<i>Autorei būtiska gan fiziskā, piemēram, valsts, vieta pie galda, gan psiholoģiskā brīvība. Šī sakne tiek lietota, lai spilgtāk izcelt svētku saistību ar brīvību. Neieskaita. Viņa izmanto šīs saknes vārdu, lai izteikt savas domas, un akcentētu lasītāja uzmanību.</i>	

7.1.1.Vārds pamatformā (0-1).**7.1.2.Vārdšķira (0-1).****7.2.1. Vārds pamatformā (0-1).****7.2.2. Vārdšķira (0-1).****7.3.1. Pamatojuma saturs (0-1).****7.3.2. Pareizrakstību vērtē visā uzdevumā (0-1).****8. uzdevums (3 punkti).**

Valodas līdzekļu bagātība, daudzveidība daiļliteratūrā nodrošina teksta iedarbīgu, domas izteiksmes precizitāti un raksturo autora individuālo stilu.

8.1.–8.3. Aizpildi tabulu, izmantojot piedāvātos teikumus!

Jau kopš bērnības cenšos nesēties pie galda stūriem, jo tad septiņus gadus neapprecēšoties. Jau ir pagājuši vismaz divreiz septiņi gadi, un par spīti tam, ka esmu izvairījies no galda stūriem, joprojām neesmu precējies. Varbūt vaina ir tajā, ka esmu iemācījies izvairīties, nevis pagaidīt. Ir pagājuši 29 gadi kopš Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienas, un man joprojām ir sajūta, ka mums ir jāiemācās pagaidīt citam citu. Jo brīvība ir pulkstenis, kurš katram no mums uzrāda citu laiku.

8.1. Darbības vārds: atstāstījuma izteiksmē, vajadzības izteiksmē (0-1). Punkts tikai tad, ja izrakstīti abu izteiksmju darbības vārdi. *neapprecēšoties, ir jāiemācās, jāiemācās*

8.2. Vienlīdzīgi teikuma locekļi (0-1). *izvairīties, nevis pagaidīt, izvairīties, pagaidīt.*

8.3. Sinonīms vārdiem tiekties, pūlēties (0-1). *censties, cenšos*

9. uzdevums (3 punkti).

Agneses Rutkāvičas esejas nosaukums ir „Lēmums ir vertikāls”. Kāpēc, **tavuprāt**, esejai ir šāds nosaukums?

Pamato atbildi vienā saliktā teikumā!

9.1. Pamatojuma saturs (0-1).

Piemēram,

Manuprāt, tas atspoguļo dzīves vertikālo līniju un parāda, ka katram lēmumam būs pagātne, tagadne, nākotne.

9.2. Salikts teikums (0-1).**9.3. Pareizrakstība (0-1).**

2. daļa. Tekstveide – argumentētā eseja/pārspriedums. Vērtēšanas kritēriji (46 punkti)

Vērtēšanas kritēriji	Snieguma apraksts, punkti			
	I	II	III	IV
1. Temata atklāsme***	1 vai 2 punkti Temats atklāts virspusīgi, vērojama novirze no temata; temata aktualitāte un problēma pieminēta vispārīgi, frāžaini.	3 vai 4 punkti Temats ir daļēji atklāts – tas ir sašaurināts vai paplašināts; temata aktualitāte un problēma ir nosaukta, trūkst loģiska pamatojuma un personiskā vērtējuma.	5 vai 6 punkti Temats ir izprasts un pietiekami izvērsti; temata aktualitāte un problēma ir loģiski pamatota; ir patstāvīgi spriedumi, kas ietver personisko vērtējumu.	7 vai 8 punkti Temats ir izprasts un oriģināli izvērsti; temata aktualitāte un problēma ir skaidra, loģiski pamatota; patstāvīgi spriedumi izriet no personiskās pieredzes, kas atklāj autora vērtību sistēmu, var būt arī netipisks skatījums.
2. Argumentēšana*** <i>Ja argumentēšanā izmantota tikai informācija no dotajiem tekstiem, maksimālais vērtējums – 6 punkti</i>	1 vai 2 punkti Formulēti apgalvojumi, kas nav saistīti ar tematu vai pieteikto problēmu; argumenti pierādīti ar vienpusējiem spriedumiem, kas pamatā balstīti uz savu pieredzi, nevis precīziem faktiem.	3 vai 4 punkti Formulēti vispārīgi vai sašaurināti apgalvojumi, kas daļēji atbilst tematam, pieteiktajai problēmai; argumenti pamatoti ar vairākiem pierādījumiem, izmantojot gan vispārīgus, nekonkrētus, arī neprecīzus faktus, gan savu pieredzi.	5 vai 6 punkti Formulēti skaidri un precīzi apgalvojumi, kas atbilst tematam, pieteiktajai problēmai; argumenti pamatoti ar precīziem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot precīzus faktus, kas pēc nepieciešamības papildināti arī ar savu pieredzi.	7 vai 8 punkti Formulēti skaidri un precīzi apgalvojumi, kas pārlicinoši atbilst tematam, pieteiktajai problēmai; argumenti pamatoti ar precīziem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot mērķtiecīgi izvēlētos faktus, tos vispārinot un pēc nepieciešamības papildinot ar savu pieredzi.
3. Teksta struktūra *** <i>Vērtē atbilstoši skolēna norādītajam teksta žanram (argumentētā eseja/pārspriedums)</i>	1 punkts Teksta struktūra nav ievērota; dalījums rindkopās neprecīzs, nepārdomāts vai/un haotisks.	2 punkti Teksta struktūra daļēji atbilst žanram; dalījums rindkopās ir nepilnīgs – kāda rindkopa ir pārāk īsa vai pārāk izvēsta; trūkst tematiskas pārejas.	3 punkti Teksta struktūra pamatā atbilst žanram; teksta uzbūve ir loģiska un skaidri uztverama, teksta daļas ir daļēji tematiski saistītas; ir ievērots dalījums rindkopās.	4 punkti Teksta struktūra atbilst žanram; teksta uzbūve ir loģiska un mērķtiecīga, teksta daļas ir tematiski saistītas; ir ievērots dalījums rindkopās.
4. Uzdevuma nosacījumu – teksta apjoms un teksta žanra izvēle – izpilde	1 punkts Teksts daļēji atbilst prasītajam apjomam – (250 – 299 v.) un/vai izvēlētais teksta žanrs nav norādīts. Ja teksta apjoms ir 150–249 vārdi, kļūdu skaitu reizina ar 2.	2 punkti Teksts atbilst prasītajam apjomam (300 – 350 v.). Pārsniegts apjoms neietekmē vērtējumu. Izvēlētais teksta žanrs ir norādīts.		

5. Teksta stilistika***	1 punkts Vienots teksta stils nav ievērots; izteiksmes līdzekļi izmantoti haotiski.	2 punkti Teksta stils ievērots daļēji; izteiksmes līdzekļi ir pārsvarā stilistiski atbilstoši, to izvēlē nav vērojams mērķtiecīgs nolūks.	3 punkti Teksta stils ir ievērots; izteiksmes līdzekļi ir mērķtiecīgi izvēlēti un stilistiski iederīgi.	4 punkti Teksta stils ir pārdomāts; izteiksmes līdzekļi ir mērķtiecīgi, stilistiski iederīgi un iedarbīgi.
6. Individualitāte, radošums***	1 punkts Teksts ir stereotipisks un šablonisks.	2 punkti Kādā no teksta daļām ir ietverta autora personiskā pieredze.	3 punkti Tekstā izpaužas autora personiskā pieredze.	4 punkti Tekstā pārlicinoši izpaužas autora individualitāte.
7. Vārdu krājums**	1 punkts Vārdu krājums vienveidīgs, tas apgrūtina teksta uztveri. 7–10 kļūdas*.	2 punkti Vārdu krājums ir pietiekams, ir vērojamas atkāpes no valodas stila, tas neapgrūtina teksta uztveri. 4–6 kļūdas.	3 punkti Vārdu krājums ir pārdomāts, funkcionāli un semantiski precīzs. 1–3 kļūdas.	4 punkti Vārdu krājums ir pārdomāts, daudzveidīgs, funkcionāli un semantiski precīzs (<i>individuālā valodas stila pazīmes</i>). Nav kļūdu.
8. Gramatikas normas**	1 punkts 7–10 kļūdas*.	2 punkti 4–6 kļūdas.	3 punkti 1–3 kļūdas.	4 punkti Ievēroti vārdu veidošanas, vārdu formu, teikumu veidošanas, daļu attieksmju nosacījumi. Nav kļūdu.
9. Ortogrāfijas normas**	1 punkts 7–10 kļūdas*.	2 punkti 4–6 kļūdas.	3 punkti 1–3 kļūdas.	4 punkti Nav kļūdu.
10. Interpunkcijas normas	1 punkts 7–10 kļūdas*.	2 punkti 4–6 kļūdas.	3 punkti 1–3 kļūdas.	4 punkti Nav kļūdu.

* 11 un vairāk kļūdu (kritēriji: Vārdu krājums. Gramatikas normas. Ortogrāfijas normas. Interpunkcijas normas.) – 0 punktu.

** Vārdu krājuma, gramatikas, ortogrāfijas kļūdu veidi (tabula pielikumā).

*** 0 punktu – konkrētais kritērijs nav novērtējams.

Atbildi nevērtē, ja

- uzdevums nav izpildīts (pārstāstīts doto tekstu saturs, teksts neatbilst argumentētās esejas/pārsprieduma žanram (piem., vēstījums, apraksts, atstāstījums u.tml.);
- darbs neatbilst kādam no piedāvātajiem tematiem;
- darbs neatbilst apjomam (mazāk par 150 vārdiem);
- darbs nav salasāms vai teksts atrodas ārpus tekstam paredzētā laukuma;
- darbā ir vērojamas plaģiāta pazīmes;
- darbā ir lasāmi cilvēka cieņu aizskaroši izteikumi.

Vārdu krājuma kļūdu veidi**	Gramatikas kļūdu veidi**	Ortogrāfijas kļūdu veidi**
<ul style="list-style-type: none"> • Vārda nozīmes neizpratne/neatbilstošas nozīmes vārds. • Neatbilstošs tās pašas vārdšķiras vārds. • Kalkēts vārds. • Vārds svešvalodā. • Liekvārdība, vienas saknes vārdu pārmērīgs atkārtojums. • Valodas stilam neatbilstošs vārds. • Neloģiski izteikumi, saturiski neloģisks teikums. 	<ul style="list-style-type: none"> • Neprecīzi piedēkļi/priedēkļi. • Salīdzinājuma formu nepareizs lietojums. • Nenoteiktās/noteiktās galotnes nepareizs lietojums. • Neprecīzs locījums/skaitlis/dzimte. • Darbības vārda formu neprecīzs lietojums. • Vārdu formveidošanas kļūdas. • Kļūdas prievārdu, saikļu lietošanā (ka/kad; jeb). • Nepamatota personas un laiku maiņa. • Nepamatoti izlaists vārds teikumā. • Nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi, kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē. • Nepilnīgi, nepabeigti teikumi, neloģiska vārdu secība teikumā. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nav ievērota latviešu valodas vārdu pareizrakstība (īso un garo patskaņu, divskaņu pareizrakstība vārdos un vārdformās, pareizs līdzskaņu lietojums vārdu saknē, galotnē un vārdformās, piedēkļu un piedēkļu lietojums vārdos un vārdformās, diakritiskās zīmes trūkums). • Nav ievēroti literārās valodas vēsturisko miju nosacījumi. • Kopā/šķirti rakstāmi vārdi. • Lielo sākumburtu lietošana saliktajos nosaukumos, īpašvārdu rakstība. • Svešvārdu pareizrakstība, cittautu īpašvārdu atveide. • Vārdu saīsināšana. • Vārdu dalīšana pārņemšanai jaunā rindā. • Neuzmanības kļūdas (izlaisti/lieki/pārstaftīti burti, trūkst galotnes utt.). • Latviešu valodas alfabētam neatbilstošu burtu lietojums.

Pielikums 2.daļas *Pārspriedums/argumentētā eseja* vērtēšanas kritērijiem
 “Kļūdu tipu raksturojums”.

Vārdu krājums

4 punkti	Kļūdas veids (kļūdu skaits ietekmē iegūto punktu skaitu) 3-2-1-0 punktu	Kļūdu piemēri
<p>Vārdu krājums ir funkcionāli un semantiski precīzs, pārdomāts, daudzveidīgs (<i>individuālā valodas stila pazīmes</i>). Nav kļūdu.</p>	<p>Vārda nozīmes neizpratne/ neatbilstošas nozīmes vārds.</p>	<p>Iesim redzēt izrādi. Es mīlu lasīt. Es personīgi. Mīlestība ir stiprs vārds. Paliek mierīgāks prāts. Lugā “Sekss, roks un PSRS” ir parādīts [..] L.Kota gleznoja A.Eglīša dzīves gājumu Kaut gan otrais teksts aparaksta pirmo [..] Skatoties uz pirmo tekstu, var secināt [..] Izklausās, ka rakstnieks ir noslēpumains.</p>
	<p>Neatbilstošs tās pašas vārdšķiras vārds.</p>	<p>Nobraukšu pie tevis. Viņš ir mans nedraugs. Intervijas gaita parāda viņas pārliecinātību par to [..]</p>
	<p>Kalkēts vārds.</p>	<p>Es varu grāmatu atgriezt rīt. Var saprast, par kādu laiku iet runa. Fragments no Laimas Kotas romāna [..]</p>
	<p>Neatbilstoši lietots svešvārds.</p>	<p>Anetes frustrācija, paliekot vienai [..]</p>
	<p>Vārds svešvalodā.</p>	<p>“The priory”, “Чайка”</p>
	<p>Liekvārdība, vienas saknes vārdu pārmērīgs atkārtojums.</p>	<p>Ar dažādiem avotiem mēs varam iegūt dažāda veida un dažādas kvalitātes informāciju. Autore savā darbā puž savu viedokli [..] Pastāsta, kāpēc notika tas, kas notika [..]</p>
	<p>Neatbilstoši lietots sarunvalodas vārds.</p>	<p>Tas ir čilīgi. Abas autores man palīdzēja izveidot kopīgu bildi par to, kas notika [..]</p>
	<p>Neloģiski izteikumi, saturiski nelōģisks teikums.</p>	<p>Grāmatas paplašina vārdu krājumu. Skatoties izrādi, tu pats vari izdomāt [..] Varoņi sarunājās savā starpā un vientulībā [..]</p>

		<p>Pirmais teksts tēls Eglītis, grāmatas galvenais varonis, un par šo tēlu arī tika aprakstīts pirmajā cēlienā.</p> <p>Uz romāna motīviem nevar paļauties, jo tajā slēpjas drumstalas ar fikcijām [..]</p>
--	--	---

Gramatikas kļūdas

4 punkti	Kļūdas veids (kļūdu skaits ietekmē iegūto punktu skaitu) 3-2-1-0 punktu	Kļūdu piemēri
Ievēroti vārdu veidošanas, vārdu formu, teikumu veidošanas un daļu attieksmju nosacījumi. Nav kļūdu.	Neprecīzi piedēkļi/ priedēkļi.	brīvums noorganizēt, pielietot ilggadīgais konkurss pazvanīt pa telefonu
	Salīdzinājuma formas.	Vairāk kā parasti.
	Noteiktā/nenoteiktā galotne.	Nākam ai nodaļai. Vislabāk ā gadījumā. Dzīvoju liel a mājā.
	Neprecīzs locījums/ skaitlis/ dzimte.	Latviešu, angļu un franču valod as [..] cik darb us uzrakstījis [..] Nav nozī me . Laiks bija maz. Divus vai vairāk lug as . Jālasa grāmat u . Es dzīvoju Latvija. Es ar klasesbiedriem apmekl ējām [..] Rakstniece ir profesors un politiķ is [..] Teksti ar atšķirīgi ar to galven ajām dom ām [..]
	Darbības vārda formu neprecīzs lietojums.	Ir nedraudzīga. Zvana un sūdz ās [..] Darbs sauc as . Saprast ar cilvēkiem [..] Lasat grāmatas vairāk! Man vajag mācīties par literatūru un valodu.
Vārdu formveidošanas kļūdas.	savla ikus igaun ieši	

	Kļūdas prievārdu, saikļu lietošanā (ka/kad; jeb).	<p>priekš skolas dēļ darba A.Eglītis bija spiests emigrēt Vācijā [..] Tiek pieminēts Rainis un Aspazija, pēc kuriem var smelties idejas [..] Fakti ir izmantoti uz kādiem reāliem notikumiem [..] Intervijā jeb publicistikas stilā mēs uzzinām [..]</p>
	Nepamatota personas un laiku maiņa.	<p>Viņš noskaidros un izlēma. Literārie varoņi strīdējās un cenšas saprast [..]</p>
	Nepamatoti izlaists vārds teikumā.	<p>Nojaušams, ka rakstnieku interesē vide, kurā uzturas.</p>
	Nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi, kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē.	<p>Lasījām tekstu, kur galvenais varonis [..] Tas liek aizmirst vecos laikus. Kad vēstules tika rakstītas ar rokām. No intervijas mēs uzzinām, ka bija konkrēti aspekti, ko rakstniece neierakstīja un pēc tam to nožēloja. Kā, piemēram, stāstu par tikšanu uz Ameriku. Salīdzinot šos divus tekstus, var saprast, cik tie ir atšķirīgi. Sākot no teksta veidiem un beidzot ar vārdiem. Savukārt dienasgrāmatā ir pilnīgs reālisms, bez šaubām.</p>
	Nepilnīgi, nepabeigti teikumi, neloģiska vārdu secība teikumā.	<p>Par Eglīti teikts, ka nauda viņam arī svarīga ir. Citējot rindu no Laimas Kotas romāna [..] Veronika uzskata, ka “būt māksliniekam [..]. “Cilvēks ar zilo putnu” darbā [..]</p>

Ortogrāfijas kļūdas

4 punkti	Kļūdas veids (kļūdu skaits ietekmē iegūto punktu skaitu) 3-2-1-0 punktu	Kļūdu piemēri
Nav kļūdu.	Ignorēta latviešu valodas vārdu pareizrakstība (īso un garo patskaņu, divskaņu pareizrakstība vārdos un vārdformās, pareizs līdzskaņu lietojums vārdu saknē, galotnē un vārdformās, piedēkļu un piedēkļu pareizrakstība vārdos un vārdformās, diakritiskās zīmes trūkums).	iztaba, kūltūra, kapēc, nesmu, uskatīt dzeinieks, veidušanas, laj, vissvairāk esu, enģelis, autore rakstija;
	Nav ievēroti literārās valodas vēsturisko miju nosacījumi.	aču priekšā, problēma samilzt, aizmirzdams, mēnesa
	Kopā/ šķirti rakstāmi vārdi.	pus desmitos, kautkas, tākā, ne viens
	Lielo sākumburtu lietošana saliktajos nosaukumos, īpašvārdu rakstība.	Latvieši, Aspāzija, Sigūlda, Eiropas kultūras balva, Latvijas republika, Raudupiete iemīlas Karlī, parasti Anšavs
	Svešvārdu pareizrakstība; cittautu īpašvārdu atveide.	hīts, kultūrāls, perspektīve, konceptuali eksperments, frazioloģisms, diologs, reālītāte, apsurds Elon Musk
	Vārdu saīsinājums.	u.t.t., uc, p.mē
	Vārdu dalīšana pārņemšanai jaunā rindā.	dzej-olis, e-seja, cilv-ēks
	Neuzmanības kļūdas (izlaisti/ lieki/ pārstatīti burti, trūkst galotnes utt.).	neveina, raktnieks, mum
	Latviešu valodas alfabētā neatbilstošu burtu lietojums.	Alexander